

■ Kurt Vonnegut

Puritanizm elə pis vəziyyətə düşmüşdü ki, hətta qarımış qızlar da Susannanı qınamır, hətta ən qoca fermer də ineyinin süd verməməyində Susannanın şeytani gözelliindən şübhələnmirdi.

Susanna kəndin yaxınlığında yerləşən yay teatrının könüllü aktrisası idi. O yağınsöndürmə binasının yanında mənzil kirayə etmişdi. Bütün yay boyunca o kənddə qalırdı, ancaq kənd camaatı heç vaxt ona öyrəşmirdi. O böyük şəhərin yağınsöndürmə maşınları kimi həm sarsıdıcı, həm də arzuolunan idi.

Susannanın lələk taxdığı saçı və iri gözləri gecə kimi qapqaraydı. Onun dərisi qaymaq rəngindəydi. O qulaqlarına

yavaşca döndü, hiddətlə Sussanaya baxdı. Stuldan səsesizlənməyəndə aptek sükuta qərq oldu.

Fuller yayın füsunkarlığını qırılmışdı - həyatın əsas hərəkətverici qüvvəsi olan sirli ehtirasları xatırlatmışdı.

Kim bilir, bu cırıldayan stulda oturan kişi qadının qardaşıydı, onu kef çəkdiyi yerdən aparmağa gəlmişdi. Ya da acıqlı əri idi, onu qamçılaya-qamçılaya evinə, uşağının yanına aparacaqdı. Amma həqiqət bu idi ki, kapral Fuller Susannanı əvvəllər görməmişdi.

Fuller bilə-bilə "tamaşa" yaratmışdı. O heç bilmirdi ki, oturduğu stul cırıldayacaq. O özü də bilmədən Susannanın birməfərlək "səhnələşdirilmiş tamaşasına" xırda bir detal əlavə edəcəyini bilmirdi. Elə bir xırda detal ki, insan komediyasında yalnız bir -iki nəfər hiss edə bilirdi.

Ancaq stulun cırıltısı aptekin hər yerində hiddət doğurmuşdu, xüsusilə də Susanna üçün. Zaman dayanmışdı, Fuller üzünün qranit ifadəsinin səbəbini izah edəne qədər.

Fuller hiss edirdi ki, sifəti mis kimi od tutub yanır. O taleyini qiymətləndirirdi. Taleyi qəflətən ona "tamaşaçı" yertirmişdi, bu situasiya haqda deməyə sözü yoxdu.

Fuller dodaqlarının tərpendiyini hiss

səniz özümü necə hiss edərdim, - Fuller dedi. - Siz açarınızı hamının gözü qabağında gizlədirsiniz, mən açarın harda olmasını fikirləşməliyəm.

Fuller dayandı. - Xanım, - onun səsi ağrıyla doluydu. - Siz təkliddə etməli olduğunuz şeyləri bizim gözümüzün qabağında edirsiniz. Mənim kimi həyəcanlanan adamlar qayadan yıxılarda isə bizi yıxılmaqdan qorunalısınız.

Belə deyib Fuller qapıya sarı getdi. Hamının gözləri ona dikilmişdi. Çox az adam hiss etdi ki, onun ittihamları bir an əvvəlki Susannanı yandırır kül etmişdi. İndi Sussanna necəydisə elə də görünürdü, kütbein on doqquz yaşlı qız kimi.

- Bu, ədalətli deyil, - Fuller dedi. - Sizin kimi geyinən, hərəkət edən qızlara qarşı bir qanun olmalıdır. Sizin hərəkətləriniz çox kişini xoşbəxt etmək əvəzinə bədbəxt edir. Ətrafda belə gəzməklə hamının sizi öpmək istəyi haqda bilirsiniz nə deyirəm?

- Yox, - Susanna dedi. Elə bil əsəb sisteminin ağzına tıxanmış tıxac atıldı.

- Əgər sizi öpməyə cəhd etsəm siz mənə nə deyerdinizsə mən də onu deyərdim, - Fuller qalib ədasiyla dedi və qollarını geniş açıb "rədd ol" jestini etdi. - Cəhənnəm olun, - o dedi, "pərdə"

- Yox, - Fuller dedi. - Bu səhər vaxtımın çoxunu zəng etməklə keçirdim. Mən də uzun müddət Koreyada olmuşam. Heç kim evində deyil.

- Buna inanı bilmirəm, - anası dedi. - Niyə sən dostlarınsız əsas küçəyə çıxıb gəzmirsən ki?

- Ana, - Fuller fikirli-fikirli dedi. - Neçə dostuma zəng edəndən sonra heç bilirsən mən nə etdim? Aptekə getdim. Fırlanan kreslodə oturdum, gözlədim ki, bəlkə, az da olsa tanıdığım bir adam içəri girər. Ana, - o həyəcanla dedi. - Orda tanıdığım yeganə adam Bearse Hinkley oldu. Mən heç də sənənlə zarafat etmirdim.

Fuller ayağa durdu, əlindəki salfeti stulun üstünə tulladı.

- Ana, üzr istəyirəm, gedə bilərəm? - Bəli, əlbəttə. - anası dedi. - Sən indi hara gedirsən? - sevincdən onun gözləri parılladı - Ümid edirəm ki, qəşəng bir qıza zəng etməyə?

Fuller əlindəki salfeti yerə atdı. - Mən siqaret almağa gedirəm, - o dedi. - Mən heç bir qız tanımıram. Tanıdığım qızlar da ərə gedib.

Anasının rəngi dəyişdi.

- Mən... mən görürəm, - o dedi. - Heç siqaret çəkdiyini də bilmirdim.

- Ana, - Fuller səbirsizcəsinə dedi. - Sən heç fikirləşmirsən? Mən on səkkiz ay uzaqlarda olmuşam. On səkkiz ay.

- Bu, çox uzun müddətdir, elə deyil? - anası dedi, oğlunun hərəkətindən özünü pis etdi. - Yaxşı, get, siqaret al, - dedi və oğlunun qoluna toxundu. - Xahiş edirəm, özünü belə tək-tənha hiss etmə. Sadəcə gözlə. Sənin həyatında yenə də çoxlu adamlar olacaq, heç bilməyəcəksən hansıyla vaxt keçirəsən. Bütün bunlardan qabaq isə sən bir qəşəng qızla tanış olub onunla evlənəcəksən.

- Ana, hələ mənim evlənmək fikrim yoxdur, - cana doymuş Fuller dedi - Gerekən azı ilahiyat məktəbindən keçim.

- İlahiyat məktəbi? - anası dedi. - Nə vaxt qərara gəlmişən?

- Bu günorta, - Fuller dedi.

- Bu günorta nə baş verir? - anası soruşdu.

- Mən dini baxımdan bir az təcrübə qazandım, ana, - o dedi. - Bu günorta nəse məni danışmağa məcbur etdi. - Nə barədə? - anası təəccüblə, bir az qorxmış halda soruşdu.

Fullerin uğuldayan başında yalnız Susanna vardı. Bir anlıq Koreyada, onu başdan çıxaran professional qadınları xatırladı. Elə bil hamısı filmlərdən gəlmiş, ya da jurnalların üz qabıqlarından. Ordakı Susannalar yalqız kapral Fullərlərin hesabına var-dövlət qazanmışdılar. Puritan əcdadının tərs xəyalı, qara geyinmiş xəyalı Fullerin dilini lal etmişdi. Fuller elə bir səslə danışdı ki, sanki bu səslərin içindən keçib gəlmişdi. - Mən nəyin əleyhinə danışdım? - Fuller dedi. - Şirnikdirmənin.

Fullerin siqareti qağısız mayak kimi yüngül xasiyyət adamları uzaqlaşdırırdı. Açıq-aşkar görünürdü ki, siqareti acıqlı-acıqlı çəkirdi. Hətta pərvanələr də dayanmışdılar. O narahat halda kəndin bütün küçələrini gəzdirdi, nəhayət, gəlib yağınsöndürmə idarəsinin yaxınlığındakı evin qabağında dayandı.

* * *

Bearse Hinkley, qoca farmasevt öz yerindəydi, gözləri önünə cavan olduğu vaxtlar gəlirdi, xiffət etdi o günlər üçün. Bu stulda illəri keçirmişdi.

- Siqaretini yandırmaq istəyirsən? - o kapral Fullerin dodaqları arasındakı sönmüş siqareti görüb dedi.

- Yox, təşəkkür edirəm, cənab Hinkley, - Fuller dedi. - Onun bütün həzzi gedib.

- Zövq məsələsi, - Fuller dedi. - Zövqləri saymaq qurtarmaz.

- Bir adamın xoşuna gələn şeydən başqasının zəhləsi gedir, - Hinkley dedi. - Hər kəs istədiyi kimi yaşamaqlıdır.

Belə deyib o tavana baxdı. Yuxarıda Susannanın və onun qara pişiyinin etirli yuvası vardı.

- Mən? Mənim bütün zövqlərim nə vaxtsa zövq olub.

Fuller də tavana baxdı.

- Əgər siz cavan olsaydınız, - o dedi. - onda bilərdiniz ki, o sözləri niyə dedim ona. Gözəl, cazibəli qızlar mənə əzab verir.

- Ah, dediyini xatırlayıram, - Hinkley dedi - O qədər qoca deyiləm ki, belə əzabın nə olduğunu unudum.

Davamı səhifə 11-də

Şirnikdirici

hekayə

iri qızılı halqa sırgılar taxırdı, topuqlarına üstündə zınqırov olan zəncirlər dolayırdı.

O, ayaqyalın gəzərdi, günortaya qədər yatardı. Elə ki gün-günorta olurdu, kənd camaatı tufana düşmüş təzi kimi narahat olurdu.

Hər gün günortalar o evinin balkonuna çıxırdı. Süst halda gərməşir, qara pişiyinə bir kasa süd tökür, pişiyi öpür, onu tumarlayır, sırgılarını taxır, mənzilinin qapısını qıfılayır, açarı döşləri arasına qoyurdu.

Sonra o ayaqyalın gəzintiye çıxırdı. Möhtəşəm gəzintisinə. Bayırdakı pilləkəndən düşəndə ayağındakı zınqırovlar cingildəyir, donunun ətəyi yellənirdi. O şərab mağazasının, sığorta agentliyinin, əmlak ofisinin, yeməxananın, amerikan legion poçtunun, kilsənin yanından keçib aptekə gedərdi. O burdan Nyu York qəzetlərini götürürdü. Aptek sahibi bu qəzetləri poçtdan götürüb onun üçün saxlayırdı.

O hər şeyə başını tərpməklə münasibət bildirirdi. Gün ərzində onun danışdığı yeganə adam 72 yaşlı farmasevt Bearse Hinkley idi.

Qoca kişi həmişə qəzetləri alıb ona saxlayırdı.

- Təşəkkür edirəm, cənab Hinkley. Siz məleksiniz, - o heç bir məqsəd güdmədən deyirdi. - İndi isə baxım-görüm dünyada nələ baş verir.

Susannanın vurduğu ətir iyindən bihuş olmuş qoca kişi ona baxar, o isə qəzetlərin səhifəsini çevirdikcə gah güllər, gah qaqşabağını sallayar, ancaq oxuduqları haqda heç nə deməzdi.

Sonra o qəzetləri də götürüb yağınsöndürmə idarəsinin yanındakı: "yuvasına" tərəf gedərdi. Evinin balkonuna çatanı dayanar, əlini sinəsinə salar, açarını götürər, qapını açar, balaca pişiyi götürüb öpər, sonra qapını içəridən bağlayardı.

Bir qızın oynadığı bu birməfərlək səhnələşdirilmiş "tamaşa" yayın sonuna qədər hər gün təkrar olurdu. Yayın sonlarında aptekdə o aptekçiylə danışanda cırıldayan stulun səsi onun sözünü yarıda qoydu.

Səs Susanna cənab Hinkleyi "mələk" adlandıranda eşidildi. Səs baş ağrısı, diş ağrısı kimi ydi. Susanna səs gələn istiqamətə baxdı. Sanki baxışlarıyla sözünü yarıda kəsdiyinə görə onu bağışlayırdı. O gördü ki, cırıldayan stulda oturan adam heç də göz yumuləsi adam deyil.

Cırıldayan stulda oturan kapral Norman Fuller idi. O, on səkkiz ay Koreyada sərt rejim altında xidmət edəndən sonra bir gün əvvəl evlərinə qayıtmışdı. On səkkiz ay müharibəsiz keçmişdi - eyni zamanda on səkkiz ay sevincsiz olmuşdu. Stulda oturan Fuller

etdi, sözlər ağzından çıxdı:

- Siz özünüzü kim hesab edirsiniz? - o Susannaya dedi.

- Üzr istəyirəm, - Susanna ona dedi və qəzetlərini qoruyurmuş kimi özünə tərəf çəkdi.

- Sizi küçədə gələndə gördüm, elə bil sirk paradındasınız, - mənə maraqlıdır, siz kimsiniz? - Fuller dedi.

Susanna qızardı.

- Mən... mən aktrisayam, - o dedi.

- Siz bunu bir də təkrar edin, - Fuller dedi. - Dünyanın ən gözəl aktrisaları, Amerika qadınlarıdır.

- Bunu sizdən eşitmək xoşdur, - Susanna həyəcanla dedi.

Fullerin üzü getdikcə daha çox qızarır, bədəni istiləşirdi. Onun beyni dolulaşqı fikirlərlə dolu idi.

- Mən içində oturacağı olan teatrlardan danışmıram. Mən həyat səhnəsindən danışmıram. Amerika qadınları elə geyinir, elə hərəkət edirlər ki, sanki sənə dünyanı bağışlayacaqlar. Ancaq elə ki onlara əlini uzadırsan, onlar ovcuna buz qoyurlar.

- Onlar belə edir? - Sussanna qəmli-qəmli dedi.

- Hə, - Fuller dedi. - Bunu kiminsə deməyin vaxtıdır.

Fuller indi sözləriylə ona meydan oxuyurdu, hərdən lazımı sözü tapıb cəsərləndirirdi:

- Bu, ədalətli deyil, - o dedi.

- Nə ədalətli deyil? - Susanna fikirli-fikirli soruşdu.

- Siz topuqlarınıza zınqırovlı zəncir taxıb bura gəlirsiniz, mən də məcbur oluram sizin qəşəng topuqlarınıza, ağappaq ayaqlarınıza baxam, - Fuller dedi. - Siz pişiyi öpürsünüz, mən də özümü pişiyin yerində görmək istəyirəm, görüm pişik kimi öpülmək necə olur. - Siz qoca bir kişiye "mələk" deyirsiniz, fikirləşirəm ki, mənə "mələk" de-

qapını çırpıb çıxdı.

Bir dəqiqə sonra qapı şappıldayanda, yalın ayaqlar döşəməni döyəcləyəndə, topuğundakı zınqırırların səsi yağınsöndürmə idarəsinə tərəf getdikcə azalanda Fuller geri dönüb baxmadı.

Həmin axşam kapral Fullerin dul anası oğlunun geri qayıtması münasibətilə stulun üstünə şam qoydu, bişirdiyi mal ətinə, çiyləkləli peçenyeni stulun üstünə qoydu. Fuller yeməyi elə yeyirdi, elə bil yediği ət yox, çirkələnmiş kağız idi. Anasının şən suallarına elə cavab verirdi, elə bil ölü idi.

- Evə qayıtmağına sevinirsen? - onlar kofe içib qurtarandan sonra anası ondan soruşdu.

- Hə, - Fuller dedi.

- Sən bu gün nə etdin? - anası soruşdu.

- Gəzdim, - o dedi.

- Köhnə dostlarını gördün? - anası soruşdu.

- Mənim heç bir dostum yoxdur, - Fuller dedi.

Anası əlini qaldırdı.

- Dostun yoxdur? - o dedi.

- Çox vaxt keçib, ana, - Fuller ağır-ağır dedi. - On səkkiz ay az müddət deyil. Bəzi dostlarım şəhəri tərk ediblər. Bəziləri evləniqlər.

- Evlənmək dostları öldürmür, elə deyil? - anası dedi.

Fuller gülümsəmədi. - Bəlkə də düz deyirsən. - Ancaq evlənəndən sonra köhnə dostlara vaxt qalmır.

- Dougie evlənməyib, eləmi? - anası dedi.

- Ana, o qərbdədir, strateji Hava Komandasının tərkibində, - Fuller dedi.

Balaca yataq otağı nazik, soyuq stratosferdəki bomba kimi sükuta daldı.

- Ah, - anası dedi. - Ondən başqa da kimse burda qala bilər.

(Əvvəli səhifə 10-da)

- Əgər qızım olsaydı, onun gözəl olmasını istəməzdim, - Fuller dedi.
- Ali məktəbdə oxuyan gözəl qızlar, aman Allah, onlar hamısı fəvqəladə olduğunu düşünürlər.
- Mən də belə fikirləşirəm, - Hinkley dedi.
- Əgər maşın, iyirmi dolların olmasa onlar adama baxmırlar, - Fuller dedi.
- Niyə də baxsınlar? - qoca kişi gülümsəyib dedi. - Mən də gözəl qız olsaydım onlar kimi edərdim.
O öz sözünü təsdiqlədi.
- Güman edirəm ki, sən müharibələrədən keçib evinə dönmüsən, bu qərara gəlmisən. Sənin ona dediklərini nəzərdə tuturam.
- Ah, - Fuller dedi. - Ona dediklərim sizə çox təsir etməz.
- Bilmirəm, - Hinkley dedi. - Teatrda qədim bir yaxşı ənənə var. Tamaşa davam etməlidir. Lap pnevmoniya olsun, lap uşağın da ölsə, sən tamaşanı oynamalısən.
- Mən lap yaxşıyam, - Fuller dedi. - Kim şikayət edir ki? Mən özümü yaxşı hiss edirəm.
Qoca kişi qaşlarını yuxarı dartdı.
- Səndən danışan kimdir? - o dedi. - mən onun haqqında danışiram.
Fuller qızardı. Egoizmi ucbatından

- Razi qaldın? - qoca kişi dıddı.
- Mən ona demədim ki, çıxıb gət-sin, - Fuller dedi.
- Sən ona seçim etmək üçün başqa yol qoymadın. - Hinkley dedi.
- Mənim nə fikirləşməyimin ona nə dəxli var? - Fuller dedi. - Nə biləydim o çiçək kimi kövrək imiş.
Qoca kişi yüngülcə Fullerin qoluna toxundu.
- Əsgər, biz hamımız beləyik, biz hamımız, - dedi. - Mən elə bilirdim ki, oğlanları orduya göndərmək yaxşı şeydir. Fikirleşirdim ki, orda, orduda olan-da oğlanlar aşkar edir ki, onlar bu yer üzündə olan yeganə zərif çiçək deyil. Sən bunu aşkar etmədin?
- Heç vaxt zərif çiçək olduğumu fikirləşməmişəm, - Fuller dedi. - Hər şeyin belə olduğuna görə təəssüf edirəm, ancaq o özü bunu istəyib.
O başını aşağı dikmişdi. Qulaqları qıpqırmızı idi.
- O səni çox bərk qorxutdu, elə deyil? - Hinkley dedi.
Aptekdə hər hansı bir niyyətlə gəlmiş adamların üzündə təbəssüm görünürdü. Fuller təbəssümləri hiss etdi, ona məlum oldu ki, bu qoca kişi ona yalnız bir silah qoyub - yumursuz yaxşı vətəndaşlıq.
- Kim qoxub? - Fuller dedi. - Mən qorxmuram. Sadəcə fikirləşirəm ki, ki-

- Qəzetlər, - Fuller qarılıdadi. - Cənab Hinkley göndərdi.
- Cənab Hinkley nə yaxşı iş görüb, - Susanna dedi və geri döndü. - Ona deyən ki...
Daha heç nə demədi. O, Fulleri tanımışdı.
Dodaqlarını büzdü, balaca burnu qızardı.
- Qəzetlər, - Fuller zəif səslə dedi. - Cənab Hinkleydən.
- Mən sizi eşitdim, - o dedi. - Siz bunu indicə dediniz. Demək istədiyiniz elə budur?
Fuller əllərini yüngülcə yanlarına şappıldatdı.
- Mən... mən.. sizin getməyinizi istəməyirdim, - o dedi. - Mən bunu nəzərdə tutmamışdım.
- Siz qalmağımı təklif edirsiniz? - o yazıq-yazıq dedi. - Məni adamların yanında əxlaqsız kimi qınayandan sonra?
- İnanın, mən sizə heç vaxt bu sözləri deməmişəm, - Fuller dedi.
- Heç fikirləşdiniz ki, mənim kimi olmaq nə deməkdir? - o dedi. - Mənim də qəlbim var,
- Əlbəttə, qəlbiniz var, - Fuller titrəyər-titrəyər dedi. O qorxurdu, çünki otağa girəndən ürəyi qərribə duyğularla dolmuşdu. Minlərlə kişinin arzusu olan bu qızılı qız. Susana indi ehtiras-

mənə eynilə siz baxdığınız kimi baxırdılar, sanki mən dəhşətli bir şey etmişəm.
Onun ittihamları Fullerin bütün bədəninə vicvəcə saldı.
- Bəlkə tamam başqa şey haqda fikirləşirik, - Fuller dedi.
- Mən belə fikirləşmirəm, - Susanna dedi. - Əminəm ki, siz başqa şey haqda düşünmürsünüz. Aptekdə siz qəflətən üstümə bağırmağa başladınız, mən isə əvvəllər heç vaxt sizi görməmişdim.
O hönkürüb ağladı.
- Sizə nə olub? -az sonra o soruşdu. Fuller gözələrini döşəməyə dıddı.
- Heç vaxt sizin kimi bir qızla bir yerdə olmaq şansım olmayıb, vəssəlam, - o dedi. - Mənə əzab verən də budur.
Susanna ona maraqla baxdı.
- Siz heç şans nə olduğunu da bilmirsiniz, - o dedi.
- Şans son model maşın, təzə kostyum və 20 dollardır, - Fuller dedi.
Susanna arxasını ona çevirib çamadanını bağladı.
- Şans qızıdır, - o dedi. - Siz o qızın üzünə gülümsəyirsiniz, mehriban davranırsınız, sevinirsiniz ki, o qızıdır.
O yenə də geri dönüb qollarını açdı.
- Mən qızam. Qızlar belə olur, - o dedi - Əgər kişilər mənə qarşı yaxşı olsalar, məni xoşbəxt etsələr mən hər-dən-bir onları öpərəm. Özünü nəcə hiss edirsiniz? Hər şey yaxşıdır?
- Hə, - Fuller mülayim tərdə dedi. Susanna ona səhv düşündüyünü elə şirin səbəblə izah etdi ki, sanki kainat dəyişdi, kainatı o idarə etdi.
O çiyini çəkdi:
- Yaxşısı budur mən gedim. Hələlik.
- Gözləyin, - Susanna dedi. - Siz məni belə, pis vəziyyətdə qoyub sadəcə çıxıb gedə bilməzsiz.
O başını yellədi.
- Mən özümü belə pis hiss etməyə layiq deyiləm.
- Bəs mən nə edə bilərəm? - Fuller acizənə şəkildə dedi.
- Siz mənimlə birlikdə kəndin əsas küçəsində gəzə bilərsiniz, guya mənimlə olduğunuza görə qürurlanırsınız, - Susanna dedi - Siz məni insanlara yenidən təqdim edə bilərsiniz.
O başını tərpətdi.
- Siz bunu mənə etməyə borclusunuz.

Koreyada on səkkiz ay sərt xidmət keçib iki gün əvvəl evinə qayıdan kapral Norman Fuller Susannanın mənzilinin balkonunda, bütün kəndin gözü qabağında gözəl idi.
Çünki Susanna ondan xahiş etmişdi ki, o paltarını dəyişən müddətdə, insanların yanına yenidən qayıtmaq üçün dəyişən onu orda gözəlsin. O, həmçinin xüsusi şirkətdən onun əşyalarını yük maşınıyla aparmağa gələnləri də çağırıb dedi ki, geri qayıtsınlar.
Susanna geyinən vaxtda Fuller vaxtını onun pişiyini tumarlamaqla keçirdi.
- Salam, pişik balası, pişik balası. - O dəfələrlə dedi. Pişik balası, pişik balası sözləri ağrıkəsici dərman kimi onu keyitdi.
Susana öz "yuvasından" çıxanda Fuller hələ də bu sözləri təkrar edirdi. Onu görəndən sonra da dayanmadı, eləcə təkrar etdi. Susanna pişiyi onun əlindən aldı, ona təklif etdi ki, qollarını ona uzatsın.
- Hələlik, pişik balası, pişik balası, pişik balası. Pişik balası, pişik balası, - Fuller dedi.
Susanna ayaqyalın idi, o halqa sırğalarını taxmışdı, topuğunda da zinçirovlu zəncirlər. O Fullerin qolundan yüngülcə tutub pilləkənlərə tərəf gəlirdi, həmişəki kimi möhtəşəm, "cingildəyən" gəzintisinə başladı - şərab dükanının yanından, sığorta agentliyinin, əmək idarəsinin, yeməxananın, amerikan Legion poçtunun, kilsənin yarıdan keçib izdihamlı aptekə sarı gətdilər - İndi isə gülümsə və mehriban ol, - Susanna dedi.
- Siqaret çəkəmə etiraz etmərsiniz? - Fuller dedi.
- Bunu məndən soruşmağınız iltifatdır, - Susanna dedi. - Yox, etiraz etmirəm.
Kapral Fuller sol əliylə sağ əlini saxlayıb siqaretini yandıra bildi.

İngiliscədən tərcümə:
Sevil Gültən

Şirnikdirici

hekayə

siçan kimi tələyə düşmüşdü.
- O çox yaxşı olacaq, - dedi.
- Olacaq? - Hinkley dedi. - Bəlkə də. Bildiyim odur ki, teatrda tamaşa başlayıb. O da orda olmalıdır, ancaq o isə hələ də evindədir.
- Evindədir? - Fuller heyrtlə soruşdu.
- Sən sözlərinlə onu yaralayandan bəri evindədir, - Hinkley dedi.
Fuller istehzayla gülümsəməyə çalışdı.
- Yaxşı, bu çox pis deyil? - o dedi. Onun təbəssümünü zəif və ürəkbulan-dıran idi.
- Yaxşı, gecəniz xeyrə qalsın, cənab Hinkley!
- Gecən xeyrə, əsgər oğlan, - Hinkley dedi. - Gecən xeyrə.
O biri gün günorta sanki küçənin kənarında yaşayan kənd camaatı dəli olmuşdu. Mağaza sahibləri dəyişmişdilər, sanki pulun onlara dəxli yoxdu. Küçə boyunca eşidilən yeganə səs yanğınsöndürmə idarəsindən gələn ququqlayan xoruz saatın səsiydi. Sual bu idi: Görsən, balaca qapı açılacaqdımı, Susanna ordan zühur edə-cəkdimi?

Aptekdə qoca Bearse Hinkley əlində Susannanın Nyu York qəzetlərini tutub vurnuxurdu. Narahatlıqdan onları əzik-üzük etmişdi. Onlar Susanna üçün bir tələ idi.

Günortadan qabaq kapral Fuller aptekə bir də girdi. Üzündə qarışıq ifadə vardı. Gözlərinin altı şişmişdi. O bütün gecəni oyaq qalmışdı. Gözəl qadınlarla qarşı olan münasibətini götür-qoy etmişdi - Onlar hamısı gözəl olduqlarını fikirləşir, - səhər açılanda o öz-özünə demişdi. - Onlar adama gün verirlər.

O aptekə girib bütün stullara baxdı. O bərkdən cırıldayan stulu tapdı, həmin stulda oturdu, ədalətsizlik heykəli kimi. Heç kim onunla danışmadı.

Yanğınsöndürən maşınların siqnalı eşidildi. Sonra bir yük maşını yanğınsöndürmə binasının yanında dayandı. Maşından iki kişi düşüb pilləkənlərə qalxmağa başladı. Susannanın ac pişiyi balkonun sürəhisinə tullandı. İki kişi Susannanın mənzilinə girdi. Onlar Susannanın otağından çıxanda pişik dilini yalayırdı.

Fuller şokdaydı. O Bearse Hinkleyə baxdı, Gördü ki, qoca kişinin baxışları pnevmoniya xəstəsinin baxışlarına oxşayır. Gözləri çuxura düşmüş, mürğülü.

minşə bu məsələni müzakirə etməsi düz deyil.
- Bu elə bir mövzudur ki, heç kim bundan yorulmur, - Hinkley dedi.
Fullerin yerində oynayan gözləri rəfdəki jurnallara sataşdı. Jurnalın üz qabığında gülümsər üz, sürmə gözlü, qaymaq dərilili qızların şəkli vardı. O bir az fikirləşib yetərincə söz demək istədi.
- Mən həddi-buluğa çatmayanların cinayəti haqda fikirləşirəm, - o dedi və jurnallara işarə etdi. - Cavanlar bunları görüb dəli olarlar.
- Onlara baxanda dəli olduğumu mən də bilirəm, - qoca kişi sakitcə dedi. - Mən də sənin kimi qorxmışdım.
- Sizə dedim axı, mən ondan qorxmuram, - Fuller dedi.
- Yaxşı, - Hinkley dedi. - Elə isə qorxmursansa, deməli, qəzetləri aparıb ona verə bilərsən. Onlara pul verib, - O qəzetləri Fullerin dizi üstünə qoydu.

Fuller ağzını açdı ki, bir söz desin. Ancaq ağzını yenidən yumdu. Boğazı qurumuşdu.

- Əsgər, əgər sən həqiqətən də qorxmursansa - qoca kişi dedi. - Qəzetləri aparmağın çox yaxşı olardı. Dini baxımdan.

Susannanın "yuvasına" qalxan pilləkənlərə çıxanda Fullerin burda təsədüfən olduğu hiss olunurdu.

Qapının cəftəsi keçirilməmişdi. Fuller qapını döyən kimi açıldı. Fullerin təsəvvüründə onun evi qaranlıq, sakit idi, buxur iyi gəlirdi, çoxlu paltarası-lanlar və güzgülər olmalıydı. Otağın bir küncü türksayağı bəzənmiş, bir tərefdə qu quşu formasında dalğalı çarpayı olmalıydı.

O indi Susannanı və onun otağını realda olduğu kimi gördü. Həqiqət ucuz kirayə verilən mənzillərdə olduğu kimi idi - çirkli, çılpaq divarlar, lino-leum, ikigözlü qaz plitəsi, dəmir çarpayı, soyuducu, kiçik tas, plastik stəkan, su boruları görünürdü, iki boş-qab, qalın güzgü, tava, qazan, bir qu-tu yuyucu toz. Bütün bunlara "haram" qatan qalın güzgünün qabağına dağılmış ağ pudra idi. Pudra dairəsinin ortasında çılpaq ayaq şəkli vardı. Baş barmaqların izləri mirvari dənəsindən iri deyildi.

Fuller "mirvarilərdən" başını qaldır-b realdakı Susannaya baxdı. Susannanın arxası ona tərəf idi. O sonuncu əşyalarını çamadana yığırdı.

İndi o səyahətə çıxanlar kimi, mis-sioner arvadı kimi geyinmişdi.

la Fullərlə qəlbini müzakirə edirdi. Sərt Fullərlə.

- Mən dünən gecə sizə görə gözümü də yummadım, - Susanna dedi.

- Mənə görə?
O arzuladı ki, Susana onun həyatından çıxaydı. O arzulayırdı ki, o ağ-qara jurnal səhifəsindəki kimi olaydı O arzulayırdı ki, o bu jurnalın vərəqlərini çevirib beysbol ya da xarici əlaqələr haqda oxuyardı.

- Siz nə gözləyirdiniz? - Susanna dedi. - Bütün gecəni sizinlə söhbət etmişəm. Bilirsiniz sizə nə deyirdim?

- Yox, - Fuller dedi, qapıdan çıxmaq istədi. Susanna onun arxasınca gəlirdi, hiss olunurdu ki, içindəki iri radiator kimi istiliyi atmaq istəyir. O insan idi.

- Mən Yellouston parkı deyiləm, - Susanna dedi. - Məni vergidən azad etməyiblər! Mən heç kimə məxsus deyiləm! Necə görünməyimlə bağlı mənə heç nə deməyə haqqınız yoxdur.

- Aman Allah! - Fuller dedi.

- Sizin kimilərinin əlindən cana doymuşam, - Sussana dedi, addım atdı, qəflətən çox yorğun göründü. - Mən nə edim ki, siz məni öpmək istəyirsiniz? Bu kimin günahıdır?

Fuller indi okean sularında üzən dalğıcı günəş işığını necə görərsə o da suala cavabı axtarırdı.

- Mənim demək istədiyim o idi ki, siz bir az konservativ olarsınız.

Susanna qollarını geniş açdı:

- Mən indi kifayət qədər konservativəm? - o dedi. - Razısınız?

Gözəl, sevimli qızın Fullərə müraciəti onun sümüklerini sıztırdı. Onun sinəsi altında sonuncu akkorda bənzər ah vardı.

- Hə, - o dedi və sonra mızıldandı. - Məni unudun.

Susanna başını yırğaladı.

- Yük maşınının üstümdən keçdiyini unutmaq? - o dedi. - Sizi belə eqoist edən nədir?

- Mən nə fikirləşirəmsə onu da deyirəm, - Fuller dedi.

- Siz belə axmaq şeylər fikirləşirsiniz, - Susana heyrtləndi. Onun gözləri böyüdü: - Hələ ali məktəbdə oxuduğum vaxtlardan sizin kimi adamlar mənə elə baxırdılar ki, sanki bununla demək istəyirdilər ki, mən onlarla heç vaxt danışmaram. Onlar heç vaxt mənimlə rəqs etmirdilər, onlar heç vaxt mənimlə danışmırdılar, onlar heç vaxt üzümə gülümsəmirdilər.

Bələ deyib Susanna titrədi.

- Onlar əyalət polisləri kimi yanımdan sakitcə keçib gedirdilər. Onlar

7 sentyabr 2019

WWW.KASPI.AZ

PROZA

11